

Kemal Edip Kürkçüoğlu'nun Şiirleri

Bilal Çakıcı*

Bu yazı, Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Kütüphanesinde devam etmekte olan Yazma Eserler Projesiyle ilgili yapılan çalışmalar sırasında karşılaşılan Müteferrik I Koleksiyonu, 636 numarada kayıtlı bir Şiir mecmuasından hareketle kaleme alınmıştır. Bu mecmuada, bugün Fakülte kütüphanesinin yazma eserler bakımından dünya çapında bir yere sahip olmasında çok önemli katkıları olmuş eski kütüphane müdürlerinden Kemal Edip Kürkçüoğlu'nun kendi el yazısıyla Şiirleri bulunmaktadır. Bu Şiirlerin yayımlanmasıyla daha çok araştırmacı ve eğitimci kişiliğiyle tanınan Kürkçüoğlu'nun farklı bir yönünün daha ortaya çıkacağını umuyoruz. Gerçi onun hayatta iken Őiirlerini kitaplaştırmadığı, onları sözlü gelenekte yaşatmak istediği belirtilse de¹ Şairin bazı Őiirlerinin çeşitli gazete ve dergilerde yayımlanmış olması, en önemlisi de Őiirlerini böyle bir mecmuada bir araya getirmesi bu değerlendirmenin pek doğru olmadığını gösteriyor. Bu durum, belki bu Şiirlerin şu an yaşamayan bir Şiir geleneğinin çağımızdaki devamı olması sebebiyle yine eski örneklerinin âkibeti gibi kütüphane raflarında kalmaya mahkum edileceği gerçeğiyle ya da Őairinin "Yüz okuyup bir yazmalı, yüz yazıp bir neşretmeli."² ilkesine bağlı kalışıyla açıklanabilir.

Kemal Edip Kürkçüođlu³, 1902 (1319) yılında Urfa'da doğmuştur. Osmanlı Meclisi Urfa mebuslarından Ömer Edip Bey'in oğludur. Annesi Suyolcuzade Ali Paşa'nın torunlarından ve İstanbul

* Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı Araştırma Görevlisi.

¹ Mehmet Kaplan, *Şiir Tahlilleri 2, Cumhuriyet Devri Türk Şiiri (=Şiir Tahlilleri)*, Dergah Yayınları, İstanbul 1984, s. 418.

² Ali Osman Koçkuzu, "Mektuplar, Tesadüf Var mı?" (=Mektuplar) *Tasavvuf*, Sayı: 9, Temmuz-Aralık 2002, s. 12.

³ Kemal Edip Kürkçüoğlu'nun hayatı ile ilgili bu bilgiler için, Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesindeki kişisel dosyası; *Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi*, Dergah Yayınları, 1986, C. VI, s. 45 ve Ahmet Kabaklı, *Türk Edebiyatı*, Türk Eğitim Vakfı Yayınları, İstanbul 1991, C. IV, s. 426'dan yararlanılmıştır. Ayrıca bu yazının hazırlandığı günlerde Kemal Edip Kürkçüoğlu'nun Konya Yüksek İslam Enstitüsü ilk müdürlerinden Veli Ertan'a göndermiş olduğu mektupları yayımlanmıştır. Bu yazıda Kemal Edip Bey'in "Terceme-i Hâli"ne de yer verilmiştir. Buradaki bilgiler, eksik kalan bazı konularda bizi aydınlatmıştır (bak.: *Mektuplar*, s. 9-38).

Temyiz Mahkemesi azasından Dardağanzade Eğinli Ahmet Bey'in kızı Sıddıka Hanım'dır. İlk tahsilini Urfa'da İrfaniye, İstanbul'da Menbau'l-irfan mekteplerinde; orta tahsilini Urfa Rüşdiyesi'nde, İstanbul Muallim Naci Mektebinde tamamlayan Kürkçüoğlu, 1941 yılında Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Klasik Şark Dilleri Bölümü'nden mezun oldu. Arap Dili ve Edebiyatı, Fars Dili ve Edebiyatı, Orta Çağ Tarihi ve Fransızca dersleri okudu. İlkokul öğretmenliği, ilk tedrisat müfettişliği, orta mektep Tarih, Coğrafya ve Yurt Bilgisi öğretmenlikleri, lise edebiyat öğretmenliği, Maarif Vekaleti Hususî Mektep Dairesi müdür muavinliği, Ankara Üniversitesinde Üniversite ve Fakülte kütüphanesi müdürlükleri, İstanbul Yüksek İslam Enstitüsü müdürlüğü yaptı. Kütüphane müdürü iken aynı zamanda Fakültede paleografya dersleri verdi ve Diyanet İşleri Teşkilatında çeşitli komisyonlarda üyeliklerde bulundu. Arapça ve Farsçaya ve bu iki dilin edebiyatlarına hakim idi. Batı dillerinden Fransızca ve pek az İngilizce bilirdi. 12.7.1968 tarihinde emekli olan Kürkçüoğlu 15 Nisan 1977'de İstanbul'da öldü.

Önceden "Ünsel" soyadını kullanan Kemal Edip Bey, 1948 yılında soyadını Kürkçüoğlu olarak değiştirmiştir. Bazı eserlerinde "Kemal Edip Ünsel" imzası vardır. İlk şiirlerinde "Ra'dî" mahlasını kullanan şair, sonradan "Kemâl" mahlasını almış ve hatta "Ra'dî" mahlasıyla yazdığı şiirlerin makta' beyitlerini "Kemâl" mahlasına göre değiştirmiştir⁴.

Özellikle edebiyat tarihi açısından önemli çalışmaları olan Kürkçüoğlu'nun, başka alanlarda da birçok kitap ve makalesi vardır. Bazı şiirleri ise çeşitli dergi ve gazetelerde yayımlanmıştır. Şiirlerin metnini vermeden önce bunların bir listesini vermenin faydalı olacağı kanaatindeyiz:

Kitaplar:

1. *Urfa Ağzı*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 1945.
2. *Fatih'in Şiirleri*, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 1946.
3. *Fuzulî, Beng ü Bade*, Maarif Vekaleti Yayınları, Ankara 1955.

⁴ Bak.: V, XI, XXXII ve XXXVI. gazellerle ilgili dipnotlar.

4. *Fuzulî, Kırk Hadis Tercümesi*, Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları, Ankara 1951.

5. *Fuzulî, Rind ü Zahid*, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 1956.

6. *Seyyid Nesimî Divanından Seçmeler*, Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları İstanbul 1973; Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara 1985.

7. *Osman Şems Efendi Divanından Seçmeler*, Kubbealtı Yayınları, İstanbul 1996.

8. *Süleymaniye Vakfiyesi*, Ankara 1962 (Metinlerden oluşan bu eserin mukaddimesini hazırlamıştır).

9. *Cevdet PaŐa*, İstanbul 1946 (Türk Dili dergisinden ayrı basım).

10. *İmanda Birlik Vatanda Dirlik*, Diyanet İşleri Reisliği Yayınları, Ankara 1955.

11. *Din ve Milliyet*, Diyanet İşleri Reisliği Yayınları, Ankara 1956.

12. *Radyoda Dinî ve Ahlakî KonuŐmalar I-V*, Diyanet İşleri Reisliği Yayınları, Ankara 1956.

13. *Dinde Reform Meselesi*, Diyanet İşleri Reisliği Yayınları, Ankara 1957.

14. *İslam Dininde Okuma-Yazma Öğrenmenin Bilgi Sahibi Olmanın Üstün Yeri*, Diyanet İşleri Reisliği Yayınları, Ankara 1961.

15. *İslam Dinine Toplu Bir BakıŐ*, Diyanet İşleri Reisliği Yayınları, Ankara 1961.

16. *Şair Nedim'in Bir Arz-ı Hâli*, 1953 (Fuat Köprülü Armağanı'ndan ayrı basım).

Bunlardan başka Tahirü'l-Mevlevî'nin *Edebiyat Lügati* adlı eserini yayına hazırlamıştır⁵.

⁵ Tahirü'l-Mevlevî, *Edebiyat Lügati*, Enderun Yayınları, İstanbul 1973.

Makaleler:

1. "İbnü'l-Arabî'nin El Yazısı", *Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi*, C. II, s. 5, 1944.
2. "Fuzulî'nin Bilinmeyen Bir Farsça Kasidesi", *Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi*, C. IV, s. 3, 1946. Ayrıbasım olarak yayımlanmıştır⁶.
3. "Camî'nin Fatih Sultan Mehmed'e Gönderdiği Üç Kitap", *Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi*, C. III, s. 1.
4. "Fuzulî'nin Bilinmeyen Şiirlerinden Birkaçı", *Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi*, C. IV, s. 4, 1946. Ayrıbasım olarak yayımlanmıştır⁷.
5. "Fuzulî'nin Muamma Risalesi", *Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi*, C. VII, s. 1, 1949. Ayrıbasım olarak yayımlanmıştır⁸.
6. "Kanunî'nin Balî Bey'e Gönderdiği Hatt-ı Hümayun", *Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi*, C. VIII, s. 1-2, 1950.
7. "Münşeâtü's-selatin'e Dair Kısa Bir Not", *Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi*, C. VIII, s. 3, 1950.
8. "Mesnevî Tercümesi Hakkında", *Türk Dili*, Seri III, s. 6-7.
9. "Tasavvufa Dair", *İlahiyat Fakültesi Dergisi*, C. II, s. 4.
10. "Nefî'nin Bilinmeyen Şiirleri", *Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi*, C. VII, s. 2, 1949.
11. "Hakim-i Senayî'nin İlahî-namesi Üzerine", *Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi*, C. V, s. 5, 1947. Ayrıbasım olarak yayımlanmıştır⁹.

Fakülte'deki kişisel dosyasında bulunan notlardan Kemal Edip Kürkçüoğlu'nun Nesimî'nin Türkçe ve Farsça divanlarının tenkitli metinlerini hazırladığı, Ebu'l-Leys Es-Semerkandî'nin

⁶ Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 1946.

⁷ Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 1948.

⁸ Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 1949.

⁹ Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 1947.

"Kitâbu's-salât fi'l-Fıkh" ile Feridü'd-din-i Attar'ın Kitâbu'l-İşâra fi-Âdâbi'l-Vüzerâ" adlı eserlerini tercüme ettiği kayıtlı ise de bu çalışmaların âkibetinin ne olduğu konusunda bir bilgiye ulaşılamamıştır.

Yayımlanmış Şiirlerinden Bazıları:

Kemal Edip Kürkçüoğlu'nu, Mevlevî şiir geleneğini en iyi şekilde temsil eden bir şair olarak nitelendiren Mehmet Kaplan, onun "Dönüş Âlemi (Sema)" adlı şiirini tahlil etmiştir¹⁰. Ayrıca Mevlevî şairlerin şiirlerinden oluşan bir güldeste hazırlayan Necip Fazıl Duru, onun Mevlana medhinde yazdığı bir şiiri ile yine "Dönüş Âlemi" adlı şiirine yer vermiştir¹¹. Şiirlerinden bazıları, "Osmanlı Tarih ve Edebiyat Mecmuası"¹², "İslam'ın Nuru"¹³ "Yeni Anadolu Gazetesi"¹⁴ gibi dergi ve gazetelerde yayımlanmıştır. Ayrıca şairin Adnan Menderes için yazdığı 45 beyitlik mersiye, ölümünden sonra yayımlanmıştır¹⁵. Mahir İz de hatıralarında onun 7 şiirine yer vermiş¹⁶, şairin Mahir İz için yazdığı 3 mersiye ise eserin sonuna eklenmiştir¹⁷. Kemal Edip Bey'in Konya İslam Enstitüsü ilk müdürlerinden Veli Ertan'a göndermiş olduğu mektupları arasında 4 tane de şiiri bulunmaktadır¹⁸. Şairin yayımlanan şiirleri bu kadarla sınırlı değildir. Bütün şiirlerin tespiti daha geniş bir çalışmayla mümkün olacağından şimdilik bu kadarıyla yetinilmiştir.

¹⁰ *Şiir Tahlilleri*, s.415-423.

¹¹ Necip Fazıl Duru, *Mevleviyâne, Şiir Güldestesi*, Perşembe Kitapları, İstanbul 2000, s. 389-393.

¹² Şair bu mecmuada yayımlanan şiirlerinde "Ra'dî" mahlasını kullanmıştır. Bu şiirler mecmuanın 4, 7 ve 8. sayılarında çıkmıştır ve daha önce aynı mecmuada çıkan gazellere naziredir.

¹³ *İslamın Nuru*, Aralık 1951, S. 8, s. 36.

¹⁴ Konya'da çıkan gazetenin 9.3.1932 tarihli sayısında çıkmıştır.

¹⁵ "Adnan Menderes'e Mersiye", *Köprü* (Aylık Fikir ve Sanat Dergisi), Ekim 1978, s.16-17.

¹⁶ Mahir İz, *Yılların İzi*, (=Yılların İzi), Kitabevi Yayınları., İstanbul 2000, s.460-468.

¹⁷ *Yılların İzi*, s.527-530.

¹⁸ *Mektuplar*, s. 9-38.

Elimizdeki mecmuada¹⁹, 36 gazel, 17 şarkı, 1 tahmis, 1 kıt'a ve 4 tarih olmak üzere toplam 59 şiir yer almaktadır. Şiirlerin sıralanışı bakımından mecmua tertipli değildir, birçok yaprak boştur. Aşağıda sunulacak olan metinde şiirler, mecmuadaki sırasına göre değil, aynı nazım şekilleri bir arada olacak şekilde verilmiş, şiirlerin yazmada bulunduğu yerlerin yaprak numaraları belirtilmiştir. Şiirlerin çevriyazımında transkripsiyon işaretleri kullanılmamış, sadece uzun heceler düzeltme, ilk harfler dışındaki "ayn" ve "hemze"ler ise kesme işaretiyle gösterilmiş, büyük ölçüde günümüz imlâsı göz önünde bulundurulmuştur.

GAZELLER

1b

I

fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

Ey gönül cân verdiğin mi'yâr-ı âmâl olmalı
Ondaki hüsnü gören hayrân kalıp lâl olmalı

Kevkeb-i kadri mu'allâ kaşları kavs-i belâ
Çeşm-i sehârî elâ ruhsârî da al olmalı

Değmeli her lahza uşşâka cenâh-ı re'feti
Rûh-ı hicrân-âşinâsı vâkıf-ı hâl olmalı

Âsitân-ı ibtilâsı Ka'be-i erbâb-ı dil
Şurc-ı hüsnü cilve-gâh-ı necm-i ikbâl olmalı

Bir ümîd-i bûseyi bir noktada tevhîd için
Gerden-i tâbân u rahşânında bir hâl olmalı

Gayr-ı lâyıktır hazîz-i kalb-i ağıyâr ey Kemâl
Aşkına gönlüm gibi bir evc-i iclâl olmalı

¹⁹ Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Kütüphanesi, Yazmalar Bölümü, Müteferrik I Koleksiyonu, No: 636.

3b

II

fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

Bezm-i feyz-â-feyz-i meyde pîr-i a'zamdır gönül
Haylî demdir câ-nişîn-i Hazret-i Cem'dir gönül

Mâ'il olmaz doğrusu dünyâya her Âdem gibi
Aşk firdevsinde hûrîlerle hem-demdir gönül

Aks eder a'mâk-ı rûhumdan enîn-i cân-güdâz
Sanki mâtem-hâne-i aşr-ı Muharremdir gönül

Meyliniz ağyâr kalbinden bulur noksân amân
Ey perî-rûlar geçin bir nehc-i eslemdir gönül

Vâkîf olsam çok değil esrâr-ı hüsne ey Kemâl
Şâhid-i ilhâm ile her lahza mahremdir gönül

6b

III

fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün

Ne himâyet ne muhâmî ne de hâmî tanırız
Bir melâmet biliriz bir de Melâmî tanırız

Ezelî kudrete münkâd ebedî sırra zebûn
Ne müsemmâya esîriz ne esâmî tanırız

Kapılıp zâhire her ân yanılıp aldanırız
Özü görmez nice Hindûları Sâmî tanırız

Aşktan anlamayan âlimi câhil sayarız
İlmden gâfil olan âşıkı âmî tanırız

Rindi mey-hâne yolundan çevirir işte dedim
Dediler zâhidi biz eski harâmî tanırız

Bize bigâne Hayâlî de Sürûrî de Kemâl
Bezm-i ülfette Fuzûlî ile Câmî tanırız

Âşinâmız Mütenebbî vü Ferazdak Ahtal
Enverî Hâfız u Sa'dî vü Nizâmî tanırız

7b

IV

fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

Leyl-i mâtemdir hakîkate sabâh-ı îdimiz
Ta'ziyettir âh kim tebrîkimiz tes'îdimiz

Zulmet-i hicrândan mahrûm-ı nûr-ı neşveyiz
Hiç gülmez çehre-i ye's-âver-i ümmîdimiz

Her tulû'-ı sûziş-efzâsında bin sevdâ ayân
Perde-pûş-ı ebr-i hırmândır bizim hurşîdimiz

Şu'le-i hüsnündür ey âfet şerâr-ı âhımız
Reng-i zülfündür libâs-ı mâtem-i câvîdimiz

Bizce her şey şirkten tenzîh eder Hakk'ı Kemâl
Mündemicdir nevha-i nâkûsda tevhîdimiz

18b

V²⁰

mef'ülü fâ'ilâtü mefâ'ülü fâ'ilün

Ey dil serây-ı aşta bülbül müsün nesin
Yoksa nedîm-i pâdişeh-i gül müsün nesin

Oldun gül-i izârına sen jâle-rîz-i feyz
Elmâstan piyâledeki mül müsün nesin

²⁰ Bu gazel neşr edilen birinci şi'rîmdir. Merhûm Alî Emîrî Efendi'nin Osmânî Târîh ve Edebiyât Mecmu'ası'nda çıkmıştır (sene 1, sayı 8, 1334, s. 156). O zamân Vefâ Sultânîsi'nin dokuzuncu sınıfında okuyordum. Ra'dî müste'ârını kullanıyordum. Mahlas mısra'ını bu def'a değıştirdim (şairin notu). Şair, bu gazel ile XI. gazelin neşredilen ilk, XXXII. gazelin ikinci, XXXVI. gazelin ise üçüncü gazeli olduğunu söylüyor ise de bu gazellerin yayımlanış sırasına bakıldığında bu bilginin yanlış olduğu görülür.

Saldın fûnûn-ı şî'r ile eflâka ukdeler
Sen şâhid-i belâgata kâkûl müsün nesin

Oldun zebân-ı aşkın ile reşk-i bülbülân
Câm-ı rahîk-i vahdete kulkul müsün nesin

Kevser mi sundu feyz-i Alî ey gönül sana
Sen bâğ-ı cennet içre karanfûl müsün nesin

Bilmem Kemâl gül-şen-i ma'nâ mıdır yerin
Yoksa nedîm-i pâdişeh-i gül müsün nesin

19b

VI

mef'ûlü mefâ'ilün fe'ülün

Ey şûh lisân-ı hâl-i hüsnün
Etmiş melekûtu lâl hüsnün

Amden seni mihre benzetirsem
Boynumda kalır vebâl-i hüsnün

Muhkem değil anlamak kolayca
Bir bilmededir me'âl-i hüsnün

Doldurdu gönül deney kitâbı
Mazmûn-ı ruhun misâl-i hüsnün

Pür-nûr yüzün sabâh-ı feyzin
Zülf-i siyehin leyâl-i hüsnün

Hurşide verir zevâl-i küllî
Ey mâh-likâ Kemâl-i hüsnün

21b

VII

fe 'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün

Zülfünün tellerine herkes emel bağlarmış
Gözlerinde ne mu'ammâlî bakışlar varmış

Bürümüş lesme-i envâr-ı semâvî yüzünü
Sîne-i sâfını bir hâle-i safvet sarmış

Kimsenin âhı demir göğsüne kâr eylememiş
Sana bin bir' gece herkes el açıp yalvarmış

Niçe âşıkları bir yan bakışın öldürürmüş
Pek çok üftâdeyi bir göz atışın kurtarmış

Acı hicrânına bî-çâre Kemâl'in ey şûh
Düşünürmüş seni gündüz geceler ağlarmış

25b

VIII

mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün

Sevişmemiz güzelim tek visâli andırsın
Diler serâbı diler bir hayâli andırsın

Deniz olur coşarım kuş olur kanatlanırım
Bakışların hele bir ihtimâli andırsın

Gurûbu seyr ederek yas çöken ufuklarda
Sesin tahassürü hüsnün melâli andırsın

Ne tatlı günlerimiz geçti sevgilim ne olur
Gelen zamânlarımız hep o hâli andırsın

Sa'âdetin özüdür bir ümîde bağlanmak
Dileklerin sonu varsın muhâli andırsın

Firâka göğsünü gersin ezâya katlansın
Seninle hem-dem olanlar Kemâl'i andırsın

26b

IX

mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün

Olurken fecr-i sevdâ rû-nümâ ufk-ı hayâlimden
Gülümser nûr alıp subh-ı emel reng-i leyâlimden

Beni mahv eylesin aşkın amânsız darbe-i kahrı
Şikâyet etmem aslâ çünkü memnûnum bu hâlimden

Samem-i iştiyâk ağlar sımâh-ı âşıkân titrer
Figân-ı sâkitimden şiddet-i feryâd-ı lâlîmenden

Cihânın şübhe yok bî-sûd olur hurşîd-i rahşânı
Karanlıklar çökünce her yana hüzn ü melâlîmenden

Yaşarsam bilmesin âlem ölürsem duymasın dünyâ
Haber-dâr olmasın kimse Kemâl'imden zevâlîmenden

27b

X

fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün

Ebediyet görünür sâha-i îmânımdan
Yükselir fecr-i ezel sine-i vicdânımdan

Çarpışır sâhil-i fitratta karanlıklarla
Nûr-ı Hak dalgalanıp kalb-i hurûşânımdan

Ders okur hâce-i idrâk dil-i mestimden
Feyz alır fikr-i felek şu'le-i irfânımdan

Uyarım akl-ı hevâ-dâr-ı şekâ-kâra velî
Duyarım müjde-i gufrânımı isyânımdan

Çeşm-i tâli' yaşarır zembere-i rûhumdan
Zülf-i dil-dâr utanır hâl-i perişânımdan

Gönlümün zulmet-i ye'siyle söner nûr-ı sürûr
Tutuşur fikr-i visâl âteş-i hicrânımdan

İstiyor ki olayım subh u mesâ zâr Kemâl
Bin bir ümmîd doğar nâle-i hüsrânımdan

fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün

Düşürüp nûrunu âyîne-i peymânemize
Verdi revnak meh-i behcet dil-i dîvânemize

Habbezâ zülf-i zer-endûd-ı şeh-i milket-i aşk
Ki kemend olmadadır gerden-i merdânemize

Bülbül-i bâğ-ı diliz yok haber ol gül-rûdan
Nice bin bâd-ı sabâ uğradı kâşânemize

Ne zamân bâdeyi sâgarda görürsek sanırız
Mihrdır şu'le saçar hâne-i vîrânemize

Geldi bin nâz ile ol lü'lü-i şeh-dâne bu şeb
Sadef-i hâne mekân oldu o dür-dânemize

Öyle bir yâr-i gül-endâm ki güldükçe bize
Her taraf gül gül olur bûy saçar hânemize

Ey Kemâl etmek için zezeme-i bülbülü gûş
İzn alıp biz girelim gül-şen-i cânânemize

mef'ûlü fâ'ilâtün mef'ûlü fâ'ilâtün

Mecliste teşne-lebler and içmiş ittifâka
Lâkin dönünce sâgar düşmüş hemân nifâka

²¹ Bu gazel benim ilk neşr edilen şi'rimdir. Merhûm Alî Emîrî Efendi'nin Osmânî Târîh ve Edebiyât Mecmû'ası'nda çıkmıştır (sene 1, sayı 4, 1334, s. 83). O zamân Vefâ Sultânîsi'nin dokuzuncu sınıfında okuyordum. Ra'dî nâm-ı müste'ârını kullanıyordum. Makta'ın birinci mısra'ı "Ra'diyâ zezeme-i bülbülü gûş etmek için" sûretinde idi. Bu def'a değiştirdim (şairin notu).

İsterse vuslat olsun isterse firkat olsun
Ol yâre var gönülde bir sermedî alâka

Unvân-ı âcizânem levh üzre böyle mazbût
Serdâr-ı ye's ü hırmân metbû'-ı fakr u fâka

Mi'râcî bir tenezzül add eyler ehl-i irfân
Hem-bezm-i yâr olanlar meyl eylemez Burâk'a

Herkeste bir emel var pey-veste mâ-sivâyâ
Âdem'de fikr-i cennet Sâlih'te derd-i nâka

Ehl-i Kelâm dalmış bi-sûd kîl ü kâle
Sonsuz cidâle girmiş bak zümre-i Revâk'a

Derler Kemâl-i nâlân etmiş fedâ ezelden
Mev'ûd bin visâli mevcûd bir firâka

70b

XIII

mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün

Koyanlar baş yere Şer'-i Resûl-i Ekrem altında
Durur mahşerde bî-Őek tâk-ı arş-ı a'zam altında

Ederken ân-be-ân izhâr bin hâl-i tûvân-fersâ
Aceb kimdir duran Şu bâr-ı aşkın bir dem altında

Ne kudrettir ki imhâ-kâr iken her zerre-i âlem
Zebûn-ı acz olur hep dest-i hükm-i âdem altında

Sanır mihr-i sabâhu'l-hayrı ebr-i ye's ile mestûr
Görenler çehreni zülf-i siyâh-ı pür-ham altında

Zalâm-ı zulmü nûr-ı merhametle dilden at zîrâ
Hafidir feyz-i rahmet emr-i fe'rham türham altında

Kemâl ehli mu'ammâ-yı hayâtı hall edip derler
Me'âl-i kâ'inât işte Şu lafz-ı mübhem altında

fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün

Hüsnünün penbe şarâbıyla gönül mest-i sürûr
Rûh elâ gözlerinin câzibesıyla meshûr

Kaşların besmele-i Fâtiha-i aşk-ı ezel
Saçların Sûre-i Ve'l-Leyl yüzün âyet-i Nûr

Deheninden güzelim gonçe-i ümmîd açılır
Leblerinden saçılır subh u mesâ hande-i sûr

Kaplamışken geceler tâli'imi her yandan
Gündüz aydınlığı verdin ona ettin de zuhûr

Gir tekellüfsüz otur halka-i rindâna Kemâl
Pîr-i mestân-ı harâbât verince destûr

fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

Gözlerin aşk u garâmun nokta-i mihrâkıdır
Âteşinden yanmak ehl-i derdin istihkâkıdır

Her taraf hayrân-ı didârındır ey bedr-i emel
Gökte yıldızlar semânın a'yün-i müştâkıdır

Çerh kabr-i bahtımın âvîze-i işkestesi
Türbe-i ümmîdimin âlem yıkılmış tâkıdır

Sâlik-i aşk-ı hakîkiye fenâ târi değil
Mevt rûh-ı cezbe-nâkin hâl-i istiğrâkıdır

İnfîlâk-ı fecr-i sevdâ nûr alır benden Kemâl
Gönlüm ol şems-i cemâlin sâha-i işrâkıdır

75a

XVI

fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün

Nâsiyen matla'-ı hurşid yüzün hâle-i nûr
Dehenin gonçe-i ümmîd lebin lâle-i nûr

Sinen âyine kadar sâf anı gözden sakınan
Düğmeler necm-i seher pîrehenin kâle-i nûr

Neşve-zâr-ı emel-i tâze ruhun uşşâka
Aşkın ehl-i dile sahbâ-yı kühen-sâle-i nûr

Gül gibi penbe dudaklar arasından görünür
Yeridir dense eğer dişlerine jâle-i nûr

Baksa mir'âta Kemâl ol meh-i nevvâr eğer
Çevreler safha-i âyineyi bir hâle-i nûr

80b

XVII

fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün

Kadının hıncı buhâr olmalıdır
Bî-vefâlık ona âr olmalıdır

Kadının kalbi hazân görmemeli
Hüsnü her lahza bahâr olmalıdır

Kadının yokluğu dehşetli ziyân
Rûh için varlığı kâr olmalıdır

Ebediyyen o güneş biz gölge
Biz yok olsak da o var olmalıdır

Kadın ahlâk denen arbedede
Bir metânetli hisâr olmalıdır

Derdi ağlatmalı tûfân tûfân
Aşkî tuğyâna medâr olmalıdır

Önü bir hacle olup sevgisinin
Sonu Hâlık'la mezâr olmalıdır

Ey Kemâl anla yavuklum dediğin
Her ne olsan sana yâr olmalıdır

81b

XVIII

fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün

Rûh-ı zârım ki pek perîşândır
Âşinâ-yı leyâl-i hicrândır

Nevehât-ı samîm-sûzumdan
Dost düşmen melâle pûyândır

Şâ'irim her sahîfe-i şî'rim
Müstenîr-i cemâl-i cânândır

Cilve-i nûr-ı hüsnün ey dilber
İnfilâk-ı sabâh-ı gufrândır

Dîndir kûyunun tavâfı bana
Seni sevmek benimçün îmandır

Âh ey nûr-ı nâr-ı nâ'ir-i aşk
Sana yüz bin Kemâl hayrândır

82b

XIX²²

fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

Gözlerimde aşkımın hüsrânla sönmüş nûru var
Rûh-ı zârımda sürûrun aks-i dûr-â-dûru var

²² Bu gazel Konya'da çıkan Yeni Anadolu Gazetesi'nin 1 sayılı ve 9.3.1932 tarihli nüshasında intişâr etmişti (şairin notu).

Her meserret müjdeler bir devre-i firkat bana
Tâli'-i ma'kûsumun mâtemle tev'em sûru var

Gönlümüzde ye's ü hicrânın likâ-yı zâlimi
Karşımızda ibtilânın çehre-i mağrûru var

Her nigâh-ı nâzının hayrânı bin sevdâ-zede
Sâki-i şûhun ne dilber dîde-i mahmûru var

Hıçkırıklardır nasîb-i ömr-i giryân ey Kemâl
Herkesin bezm-i neşâtı sâgar-ı fağfûru var

83b

XX

mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün

Maksûd hânikâhına cânân olan gelir
Yok yok hatâlıdır bu deyiş cân olan gelir

Der-gâh-ı ülfetin kamu ağyâra bağlıdır
Ey şûh bezm-i hâsına insân olan gelir

Hüsrâna uğrayanları gördüm döner gider
Fehm ettim iltifâtına şâyân olan gelir

Ehl-i alâka bâb-ı tecerrüdde bekleşir
Meydân-ı aşka bes özü uryân olan gelir

Saf bağlayıp yolunda durur ins ü cân senin
Seyr-i cemâl-i pâkine hayrân olan gelir

Çok görmesin Kemâl'i bulanlar kapında çün
Bismil-geh-i muhabbete kurbân olan gelir

84b

XXI

mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün

Zann etme bezmimizde bizim kîl ü kâl olur
Seyr eyleyen o dil-beeri bir ânda lâl olur

Ayrılmak ihtimâli eder zevk-i vaslı telh
Âşıkların nasîbi hemîşe melâl olur

Hicrân da gerçi ayrı sa'âdet verir bize
Lâkin gelince bezme o yâr özge hâl olur

Sarsar nizâm-ı kalbi pür-âşûb gözleri
Cân âleminde korkum odur ihtilâl olur

Dünyâ döner hakikat olur en uzak hayâl
Ba'zen de en temelli hakikat hayâl olur

İçtikçe inşirâh gelir gönle ey Kemâl
Her şi'rimiz bu şevk ile sihr-i helâl olur

mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün

Makâle münfa'iliz kârımız me'âl iledir
Bizim tekellümümüz hep lisân-ı hâl iledir

Garîk-i lücce-i hicrân isek de yâr ileyiz
Visâl içindedir ağıyâr kîl ü kâl iledir

Bütün hayırları kat'î birer ifâde-i red
Bütün evetleri ol yârin ihtimâl iledir

Cemâl-i mahza gönül bağladık bu cûşişimiz
Ne leb ne çehre ne ebrû ne zülf ü hâl iledir

Rakîbler ederek iştibâh sormuşlar
Alâkamız demiş o meh-likâ Kemâl iledir

86b

XXIII

meşâ'ilün fe'ilâtün meşâ'ilün fe'ilün

Cihân esîr-i hücûm-ı kuvâ değil de nedir
Kuvâ zebûn-ı Őü'ûn-ı kazâ değil de nedir

Savâb odur ki cihân-âferine dil verile
Cihâna meyl ü muhabbet hatâ değil de nedir

Hayât neşve ile geğse hep ne mutlu fakat
Devâmı ömr-i zelîlin belâ değil de nedir

Eser ayân u mü'essir nihân be hey gâfil
Mükevvenât bütün mâ-sivâ değil de nedir

Ne havf-ı nâr ne ümmîd-i nûr kıl zâhid
O yolda hasr-ı ibâdet hebâ değil de nedir

BeŐer zebûn u Hudâ gâlibun alâ-emrih
Kazâya ĉâre hemiŐe rızâ değil de nedir

Bırakma hakkı elinden mezemmet etsen de
Bahîle atf-ı kerem iftirâ değil de nedir

Hevâ-yı nefis ile keŐti-i ömre yelken açan
Garîk-i mevce-i bahr-i fenâ değil de nedir

Safâ dedikleri hoş görmedir bütün hâli
Cefâyâ sabr u tahammül safâ değil de nedir

Tegâfûl eyleme aslâ Őü'ûn-ı mâziyeden
Dem-i cefâyı unutmak cefâ değil de nedir

Özünde gamla elem gözlerinde nem vardır
Kemâl-i Őifte-dil mübtelâ değil de nedir

224

Bilal Çakıcı

87b

XXIV

mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün

Gönlüm kapıldı bir güzelin şen hayâline
Aklım vuruldu gitti apansız cemâline

Îmâ eder firâkı çekingen bakışları
Bîgâne şüh edâsı visâl ihtimâline

İnsân o meh-likâdan umar muttasıl vefâ
Gölmek mi ağlamak mı gerektir bu hâline

Gönlüm yüzündedir nazarım kaşlarındadır
Bakmam göğün husûfu muhakkak hilâline

Âşık da bilmiyor sevilenler de bilmiyor
Kimlerdir âşinâ şu muhabbet me'âline

Hasret midir nasîbim üzülmek mi kismetim
Etmez mi iltifât o perî-rû Kemâl'ine

88b

XXV

mef'ûlü mefâ'ilü mefâ'ilü fe 'ülün

Hîçî-i hayâtı sana izhâr emeliyle
Bir hâtîme çekmek dilerim ömr-i zelîle

Dünyâda hakîkat arayan câhil-i gâfil
İhzâr ediyor makberini kendi eliyle

Zeyd'in günehi etmemeli Amr'ı mu'azzeb
Âlemde cezâ görmeli herkes ameliyle

Küffârı dahi hükmüne râm etmiş ezelden
Kur'ân-ı muhabbetteki âyât-ı celîle

Ben rûhumu sevdâ ile ifnâ edeyim de
Bî-çâre Kemâl öldü desinler eceliyle

89b

XXVI

fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ 'ilâtün fâ'ilün

Terk-i aşk etmez gönül mahv u perîşân olsa da
Her güzel yüzden nasîbi âh u efgân olsa da

Rûh-ı mecrûhum zebûn-ı iştiyâkıdır senin
Eylerim ifnâ yolunda sevdiğim cân olsa da

Kâdir olmaz men'e kûy-ı yâre varmaktan beni
Reh-güzârımda bütün ehvâl-i pinhân olsa da

Cevher-i sırr-ı muhabbet dâ'imâ mahfî kalır
Kalb-gâhum tîşe-i hasretle vîrân olsa da

Âşık-ı zârım girîbân-çâk-i hâr-ı hasretim
Yok bana bir gül veren her yer gülîstân olsa da

Bendeki ümmîd-i aşka ye's yaklaşmaz Kemâl
Ömrümün mahsûl-i sa'y ü azmi hüsrân olsa da

91b

XXVII

mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün

Ey fecr-i ibtisâmı ışksız leyâlimin
Ey hande-i sa'âdeti sûzişli hâlimin

Feyyâz bir güneş gibi doğdun da bahtıma
Şen yüzlü şûh üfûlünü gördüm melâlimin

Şakrak edâlı kahkahalarla zamân zamân
Kaldır sükûtunu güzelim rûh-ı lâlîmin

A âsumân-ı Şevk ü sürûr u muhabbeti
Pervâz edip genişlesin ufku hayâlimin

Cânlar yakan bakışlarının kahrı artsa da
Billâh inan tükenmesi yoktur mecâlimin

Göster Kemâl-i zâra ziyâ-yı cemâlini
Ey fecr-i ibtisâmı ışksız leyâlimin

93b

XXVIII

(Nazîre-i Gazel-i Sabrî)

fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün

Çok değil olsa gönül aşk ile vîrâne-i feyz
Bulunur bizde muhabbet gibi dür-dâne-i feyz

Ehl-i irfân arasın Hakk'ı güzel yüzlerde
Olmasın özgede cüyende-i cânâne-i feyz

Şen gönüllerde muhabbet yeni bir dîn olarak
Eylemiş Ka'be-i tevhîdi sanem-hâne-i feyz

Tâ'ir-i fikretim arş-ı fezâ-yı seyri
Rûh-ı müştâkıma âgûş-ı Hudâ lâne-i feyz

Eyledi kalbimi esrâr ile leb-rîz Kemâl
Bana pîr-i ezelin sunduğu peymâne-i feyz

94b

XXIX

fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün

Ne için sîneme hicrân oku batmış bilmem
Rûh-ı mecrûhumu hasret mi kanatmış bilmem

Sen meleksin bırak insânları yüksel arşa
Nûru Allâh niçin zulmete katmış bilmem

Ruh-ı rahŐânına bakmak bile imkânsızdır
Seni Hallâk güneşden mi yaratmıŐ bilmem

Őeref-i tâc olacakken acabâ hangi emel
Cevher-i hüsnünü topraklara atmıŐ bilmem

Vardı bin bir yolu Şâd olmanın evvâh Kemâl
Acabâ baht-ı siyâhım mı kapatmıŐ bilmem

95a

XXX²³

mef'ûlü mefâ'ilü mefâ'ilü fe'ûlün

Yâri bana rağmen seven ağyâra gücendim
Ağyârı bu sevdâya salan yâra gücendim

Doğdum doğalı rûhumu güldürmedi bir Şey
Giryân olarak çerh-i sitem-kâra gücendim

Anlatmadı bir zerre-i nâ-çizi henüz âh
EŐyâyâ sinip gizlenen esrâra gücendim

Zulmet-zedeyim vermez ıŐık yerde semâda
Fecre sehere subh-ı ziyâ-dâra gücendim

Olmaktasın âteş-fiken-i sabr u irâde
Ey hükm-i kader sendeki icbâra gücendim

Yok hisse Kemâl âh ne mülden ne de gülden
Bezm-i taraba neşve-i gül-zâra gücendim

²³ Bu gazel, 1340 (1924) tarihinde Balıkesir'de çıkan Çağlayanlar Mecmûası'nda intişâr etmişti (Şairin notu).

(Huzûr-ı Hazret-i Mevlânâ'da)

Amâna geldim efendim amâna geldim efendim
Bu nefs-i şûmun elinden figâna geldim efendim
Abdu'l-Bâkî Gölpınarlı

Nazîre

mefâ'i lün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilâtün

Likâna ermek için ben cihâna geldim efendim
Olanca derdimi bir bir beyâna geldim efendim

Gözümde şeb-nem-i hasret lehimde nağme-i ümmîd
Sabâ-yı vecde uyup gül-sitâna geldim efendim

Menâkıbınla senin lâl ü ebkem olmuş idim âh
Şu iltifâtını gördüm lisâna geldim efendim

Cevâb-ı aczimi afv et sü'âl-i kudrete karşı
Sebak-gehinde senin imtihâna geldim efendim

Adım Kemâl'dir ammâ nakîsalarla muhâtım
Türâbı altın eden âsitâna geldim efendim

mef'ûlü mefâ'ilü mefâ'ilü fe'ûlün

Câmi'leri ben cennet-i a'lâya değişmem
Her hâfızı bin bülbül-i gûyâya değişmem

²⁴ Bu gazel neşr edilen ikinci şi'rindir. Merhûm Alî Emîrî Efendi'nin Osmânlı Târîh ve Edebiyât Mecmû'ası'nda çıkmıştır. O zamân Vefâ Sultânîsi'nin dokuzuncu sınıfında okuyordum. Ra'dî nâm-ı müste'ârını kullanıyordum. Mahlas beytini bu def'a değiştirdim (şairin notu). Bu gazel anılan mecmuada bulunamamıştır.

Kimdir edecek mey-kedeyi cāmi'e tercih
Kandilini bin sāgar-ı sahbāya değişmem

Her řem'-i münir üzre olan halka-i dūdu
Ham-der-ham-ı gīsū-yı dil-ārāya deđiřmem

Zāhidleri nisbet ne revā ehl-i dalāle
Vā'iz sesini zemzeme-i nāya değişmem

Ferrāř ile kayyimlerini beyt-i Hudā'nın
Cennetteki huddām-ı mu'allāya değişmem
Her zerresini Leyle-i Kadr-i Ramazān'ın
şems ü kamer-i şa'şa'a-pîrāya değişmem

Baktıkça bu nüh-tāk-ı bülend-i melekūta
Mihrāb-ı rubūbiyyet-i dünyāya deđiřmem

Ben mu'tekifim gūře-i vahdette namāzı
Gül-şende olan zevk-i temāřāya değişmem

Billāh Kemāl eyleseler ālemi ihdā
İklil-i tevellāyı teberrāya değişmem

101b

XXXIII

mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün

Firāka sabr ile va'd-i visāle muntazırım
Zalām çökmiş ufuktan hilāle muntazırım

O yār belki de rü'yāda gösterir yüzünü
Gözümde yaş bir uzak ihtimāle muntazırım

Taleb yolunda olan hem güler hem ağlar ben
Tecelliyāt-ı Cemāl ü Celāl'e muntazırım

Bir āřinā sese gūř-ı cenān u cān beste
Diyār-ı gayba revānım ricāle muntazırım

Değer semâya serim aks eder cihâna ünüm
O yâr derse eğer ben Kemâl'e muntazırım

102b

XXXIV

fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün

O kadar bitkinim düşünceliyim
Ki gören zann eder hemân deliyim
Her felâkette bir nasîbim var
Gözüyüm hasretin gamın eliyim

Aşkımın hâli hoş görülmelidir
Taşkınım coşkunun emel seliyim²⁵

En yanık nağmelerle giryânım
Gönül adlı sazım²⁶ kırık teliyim

Her tesâdüfte sevgilim seni ben
Daha çok şâd u zinde görmeliyim

Ey Kemâl öyle dil-harâbım ben
Ki gören zann eder hemân deliyim

103b

XXXV

mef'ûlü mefâ'ilü mefâ'ilü fe'ülün

Hüsrân-ı mü'ebbedle tebâh oldu refâhım
Ser-menzil-i âmâle henûz ermedi râhım

Ufkumdan uzaksın diye ey şûh-ı kamer-tâb
Benden sana hasretle yeter her gece âhım

²⁵ Seyl kelimesi bugünkü isti'mâle göre alınmıştır. Kâfiye zarûreti de bunda sâ'iktir (şairin notu).

²⁶ Sâz kelimesi Türkçedeki kullanımına göre zihâflı olarak alınmıştır. Vezin zarûreti de bunda âmildir (şairin notu).

Hep nâr-ı firâkınla neden yanmadayım ben
Ey yâr-ı dil-ârâ seni sevmek mi günâhım

Her lahza yüzünden gelen aydınlığa muhtâc
Etrâfı karanlıkla dolan baht-ı siyâhım

Feyz-i nazarındır sebep-i fazlı Kemâl'in
Ey reng-i ruhu şa'sa'a-i nûr-ı nigâhım

105b

XXXVI²⁷

fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

Ağlarım bir kerre gülmez şâh-ı hûbânım bana
Derd ile kan ağlasın baht-ı perîşânım bana

Nâmına dil-berlerin derler gül-i handân-ı aşk
Yâ niçin bir kerre gülmez verd-i handânım bana

Şu'le-i ümmîdimi söndürdü yârin firkatı
Bir hayâl oldu hakikat sandığım ânım bana

Leşger-i cilveyle şâhım hepsini zabt eyledi
Cürm için kâfi değilken nakd-i imânım bana

Bir elinde câm-ı mey kâküllerinde bir eli
İşveler icrâ eder yâr-i perî-şânım bana

Lutfu var olsun yine etti karîn-i iltifât
Yaralar sînemde açtı şûh-ı devrânım bana

Olmamışken ben hevâ-yı nefse hâkim âh âh
Başka bir derd-i hevâ verdi Süleymân'ım bana

²⁷ Bu gazel neşr edilen üçüncü şi'rimdir. Merhûm Alî Emîrî Efendi'nin Osmânî Târîh ve Edebiyât Mecmû'asında çıkmıştır (sene 1, sayı 7, 1334, s. 136). O zamân Vefâ Sultânîsi'nin dokuzuncu sınıfında okuyordum. Ra'dî nâm-ı müste'ârını kullanıyordum. Mahlas mısra'ı: "Ra'dî rûhum çıkmasa çıkmaz bedenden zahm-ı aşk" idi. Bu def'a değiştirdim (şairin notu).

Sîne de zahm-ı muhabbet serde sevdâ-yı cünûn
Bak neler ihsân eder cânân-ı fettânım bana

Ettiğin çevre mukâbil fâriğ olmak isterim
Neyleyim râm olmuyor vicdân-ı nâlânım bana

Ölmeden çıkmaz bedenden aşk zahmı ey Kemâl
Zahm-ı aşkı rûh ile halk etti Rahmân'ım bana

ŞARKILAR

45b

I

mef'ûlü mefâ'ilü mefâ'ilü fe'ûlün

Göklerde arardım seni yerlerde arardım
Olmazdı ne gökten ne de yerden bana yardım
Hasretle sınırlandı tamâmen önüm ardım
Göklerde arardım seni yerlerde arardım

Bir yıldırım oldun da semâvâta mı değdin
Râzıydım eğer rûhumu bin parça edeydin
Yoktun a efendim neredeydin neredeydin
Göklerde arardım seni yerlerde arardım

46b

II

mef'ûlü mefâ'ilü mefâ'ilü fe'ûlün

Mâzide kalan günleri andım oyalandım
Rü'yâlara hülyâlara kandım oyalandım
Sevdim ebedî aşka inandım oyalandım
Mâzide kalan günleri andım oyalandım

Evvelce gülerdim bu kadar gamlı değildim
Sevdâ beni sardıkça üzüldüm ve ezildim
Her gündüzü bir şen gecenin müjdesi bildim
Her akşamı hasret sonu sandım oyalandım

Etrâfıma baktım dereler kaygısız akmış
Aşk engel imiş bilmez idim sonu tuzakmış

Gün battı ufuk sustu meğer menzil uzakmış
Yollarda bunaldım oyalandım oyalandım

47b

III
(İsyân)

mef'ülü mefâ'ilü mefâ'ilü fe'ülün

Nûr istiyorum artık ışksız gecelerden
Kurtulmadı rûhum karışık bilmeceleden
Destânlar işitmekteyim ölgün hecelerden
Nûr istiyorum artık ışksız gecelerden

His yok sevilenlerde sevenlerde ateş yok
Binlerle güzel varsa da gönlümce bir eş yok
Gündüzlere ersem bile ufkumda güneş yok
Nûr istiyorum artık ışksız gecelerden

Şekvâmı ne toprak ne su dinler ne duyar gök
Ey sırlı mu'ammâlî binâ zelzeleden çök
Bir darbede ey Tanrım bütün varlığı yık sök
Nûr istiyorum artık ışksız gecelerden

Dünyâya geliş boş bu ömr gamlı tecellî
Etrâfa bakındım kadın erkek mütesellî
Ammâ ne safâ var ne şifâ var ne tesellî
Nûr istiyorum artık ışksız gecelerden

48b

III
(Dediler)

mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün

Duyurmadım sana eller neler neler dediler
O bir kasırgaya benzer yıkıp geçer dediler
Kırık oyuncağıdır âsumânla yer dediler
Duyurmadım sana eller neler neler dediler

Cefâna katlanılrımış yaş istemezmişsin
Eş arkadaş sevecek yoldaş istemezmişsin
Gurûru gitmiş eğilmiş baş istemezmişsin
Duyurmadım sana eller neler neler dediler

Seninle akşam olan gûn için yanılmazmış
Yolunda cân verilirmiş de ağlanılmazmış
lûm şifâ bilinirmiş hayât anılmazmış
Duyurmadım sana eller neler neler dediler

Yanaklarında gurûb etmeyen gûneş varmış
Bakışlarında kıvılcım saçan ateş varmış
O benmişim sana dûnyâda bir tek eş varmış
Duyurmadım sana eller neler neler dediler

O bir ışık bir ateş kutlu bir alev dediler
Sner yanar yıkılır hânûmân ve ev dediler
Ne yapsa sev ve sevin hep sevin ve sev dediler
Duyurmadım sana eller neler neler dediler

mefâ'ilûn fe'ilâtûn mefâ'ilûn fe'ilûn

Karanlık olsa da geçmiş sabâhı anmıyorum
Ufuk değişti diyorlar ben öyle sanmıyorum
urûk masallara aldanmıyor inanmıyorum
lûm dedikleri sonsuz huzûra kanmıyorum

Boğuşmak istiyorum yerle gökle ummânla
Gûneşle ay ile kasırgayıla tûfânla
Savařtayım dūřûnūř sâhasında îmânla
Yenince taşmıyorum alt olunca yanmıyorum

50b

V

(Hasret)

mef'û lü mefâ'ilü mefâ'ilü fe'ülün

Artık Şu çekingenliği bir lahza bırak da
Göster yüzünü koyma beni böyle merâkda
Hasret ne demek anla güzel hâlime bak da
Billâh ölümdür yaşamak senden uzakda

Baktım ne gelen var ne giden her taraf ıssız
Göklerde misin yerde mi kaldım yapayalnız
Hülyâma karanlık getirir bir sürü yıldız
Parlat Şu ışsızlığı ay yüzlü güzel kız

Gördüm seni sevdim diledim arkadaş olmak
Redd et beni istersen eğer zulme baş olmak
Dilberliğe uymaz güzelim kalbi taş olmak
Őâyeste mi sîmâna bakan gözde yaş olmak

51b

VI

mef'ülü mefâ'ilü mefâ'ilü fe'ülün

Ey hüsn-i huşû'-âveri mağbût-ı ezel kız
Aydan da güneşden de venüsdan de güzel kız
Eş olması ey gönlüm için bir tek emel kız
Aydan da güneşden de venüsdan de güzel kız

Dünyâyı tutuşturmağa kâfi bir alevsin
Cân kaygısını beslemeyenler seni sevsin
Zulmet-zede âşıklara bir cilve-i nevsin
Aydan da güneşden de venüsdan de güzel kız

52b

VII

fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün

Sana çok bağı yanıklar bir içim su dediler
 İşte halkın yolunu beklediği bu dediler
 Daldılar gözlerinin rengine âhû dediler
 Baktılar baktılar içten coşarak hû dediler

Yanağında yeridir her bakanın kalsa gözü
 Heyecândır gülüşünden duyulan hissin özü
 Öğme bahsinde pek azken ebedî kanma sözü
 Sana çok bağı yanıklar bir içim su dediler

53b

VIII

fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün

Bir gönül yok ki ola ondan ateşsiz dediler
 Kime sordumsa a fettân seni eşsiz dediler
 Onsuz olmaz yaşanır belki güneşsiz dediler
 Kime sordumsa a fettân seni eşsiz dediler

Pek yamansın ne meleksin ne perî söyle nesin
 Yok mudur âşık-ı giryâna terahhum hevesin
 Güzelim bâde kadar neşve verir tatlı sesin
 Kime sordumsa a fettân seni eşsiz dediler

54b

IX

mef'ûlü mefâ'ilü mefâ'ilü fe'ülün

Ey sevgililer sevgilisi anlı ve şanlı
 Bekler yolunu vecd ile bin bir delikanlı
 Hep vuslat emelli heyecânlı halecânlı
 Sevginle dolu eski yeni evli nişânlı

Aşkın koparır bağlarını köhne hayâtın
 Hicrinle yananda yeri yok sabr u sebâtın
 Olmaz sözü sevdâna düşenlerde necâtın
 Ey sevgililer sevgilisi anlı ve şanlı

55b

X

mef'ülü mefâ'ilü mefâ'ilü fe'ülün

Bir gün olur elbette müyesser ona varma
Ettikçe gönül hasrete merdâne tahammül
Girmezse eger kalbine yalvarma yakarma
Tek çâre tahammül fakat ammâ ne tahammül

Sevmek niye kâhir bu kadar en iyi işken
Eller ebedî sevgili bezminde girişken
Cân yurdunu bir sönmez ateş çevrelemişken
Aklın bize dinlettiği efsâne tahammül

56b

XI

fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün

Gerçi derler sonun sevinç olacak
Bana lâzım değil fakat yaşamak
Beni ey şûh hasretinde bırak
Öleyim ben ve sen de seyrime bak

Sana bir lahza benliğim kansın
Ateşinden dudaklarım yansın
Gözlerim gözlerinde bağlansın
Elim olsun alev saçında tarak

Gülme mefhûmu girmemiş dilime
Yok lügatlerde böyle bir kelime
Demek olmaz bu hâli sevgilime
Geçiyor günlerim hep ağlayarak

238

Bilal Çakıcı

57b

XII

Bekir Ağa Bölüğünde 28.7.1928

fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün

Geceler çöktü kâ'inâtımıza
Yok mu imkân aceb necâtımıza
Tâli'in kasdı var hayâtımıza
Yok mu imkân aceb necâtımıza

Rôhu îmânlı seksen üç gence
Ne revâ türlü türlü işkence
Ey kaydsız geçen zamân sence
Yok mu imkân aceb necâtımıza

XIII

4.10.1928

mefâ'ilün mefâ'ilün fe'ülün

Gönüller çok zamândır nûra muhtâc
Çekil ey zıll-ı ye's artık uzaklaş
Bizi baht itmeden makhûr-ı târâc
Gel ey peyk-i meserret durma yaklaş

Karanlıklar tamâmen zâ'il oldu
Kavuştuk en nihâyet işte nûra
Ufuklar bir sabâha nâ'il oldu
Bu yüzden müstehakkız her sürûra

58b

XIV

fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün

Ben ki bir sevgi serâbında yanan bed-bahtım
Ebedî cûşîş-i hüsrâna kanan bed-bahtım
Ömrümün zevkini varlıkta sanan bed-bahtım
Silinen günleri hasretle anan bed-bahtım

Maksadın söyle nedir kalbimi sızlatmakta
Yaşamak zevkine her lahza ölüm katmakta
Taşlar atmakta ok atmakta niğâh atmakta
Bir elem çeşmesiyim çok bulanan bed-bahtım

59b

XV

(Heyhât)

mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün

Ölüm emeller içinden tebâh olup gitmek
Ölüm ışıklı geliştten siyâh olup gitmek
Ölüm diyor filozoflar bir âh olup gitmek
Tasavvuf ehline sorsan ilâh olup gitmek

Masal gelir ne demişlerse bence kim ne dise
Tefavvuk etmez içimden taşan sürekli sese
Cihân melâlini vermem bin uhrevî hevese
Fedâ bütün diriliş bir dakîkalık nefese

Sabâhı istiyorum çünkü benzeyişçe hayât
Gurûbu sevmiyorum çünkü gösterişte memât
Mukadderât eli vermez fakat ne çâre necât
Nedense her doğuşun ardı bir batış heyhât

60b

XVI

mef'ûlü mefâ'ilü mefâ'ilü fe'ülün

Bir türlü gönül kurtaramam âh o kadından
Bir titreme var gamlı dudaklarda adından
Her lahza tadarken ölümün küflü tadından
Esmekte muhabbet yine hissin kanadından

Almak dilerim hissemi gülpenbe yanaktan
Etmem tasa ben saçlarımı kaplayan aktan
Bir kerre ki sevdim onu geçmem yaşamaktan
Her lahza tadarken ölümün küflü tadından

Her ân o kadın benliğimin kutlu tapıncı
 Âşıklar için yıldırımın bir eşi hıncı
 Ondan çekinir ordu yenen bin bir akıncı
 Bir titreme var gamlı dudaklarda adından

Bir hârikadır yok eşi dersem yeri vardır
 Şehvetli vücûdunda ipekten deri vardır
 Kalbimde güzel gözlerinin izleri vardır
 Bir türlü gönül kurtaramam âh o kadından

61b

XVII

fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün

Her bakan aklını takmış saçının tellerine
 Sana bağlansa gönül çok mu derinden derine
 Cümle kalbinde taşır sevgini îmân yerine
 Sana bağlansa gönül çok mu derinden derine

Seni cândan severim durma pek istiğnâlı
 Nâsiyen gün kadar aydın bakışın îmâlî
 Çok mu 'ammâlî çekinmen gülüşün ma'nâlî
 Sana bağlansa gönül çok mu derinden derine

108a Tahmîs-i Gazel-i Nâ'îlî-i Kadîm

4/5 Zilhicce 1367

7/8 Teşrin-i Evvel 1948

melâ'ilün fe'ilâtün melâ'ilün fe'ilün

Bir oymagız ki değil nûra nâra dek gideriz
 Ederse güller eğer nâz hâra dek gideriz
 Gerekse cânı koyup tâ mezâra dek gideriz
 Heva-yı aşka uyup küy-ı yâre dek gideriz
 Nesim-i subha refikiz bahâra dek gideriz

Yanık gönüllerimiz nâvek-i Őü'ûna hedef
 Ne i'tilâ bize lâzım ne i'tibâr u Őeref
 Cenâb-ı Cem'den eğer olmadıksa müstahlef
 Pelâs-pâre-i rindî be-dûŐ u kâse be-kef
 Zekât-ı mey verilir bir diyâra dek gideriz

108b Vücûd-ı Hak'ta makâm-ı Őühûd olunca merâm
 Makîs-i müjde-i hestîye huccet-i i'dâm
 Azâ günâh u tevahhuŐ hatâ vü tevbe harâm
 Verip tezelzül-i Mansûr'ı sâk-ı arşa tamâm
 Hudâ Hudâ diyerek pâ-y-ı dâra dek gideriz

Eyâ nigâr-ı Őeker-hand eyâ nazîre-i hûr
 Nigâh-ı âtrfetinden gel etme bizleri dûr
 Figâna tûtî-i hoş-gûlar olmasın mecbûr
 Ederse kand-i lebin hâtır-ı mezâka hutûr
 Diyâr-ı Mısr'a değil Kandehâr'a dek gideriz

Bu ibtilâ yoludur muntazır fedâ'îye
 Ezelde sedd olunupdur bu yol mürâ'îye
 UlaŐmak üzre hemân menzil-i nihâ'îye
 Tarîk-i fâkada hem-kefŐ olup Senâ'îye
 Cenâb-ı Külhanî-i Lâyhâr'a dek gideriz

Kemâl dil-Őude-i dâğ-dâr-ı hırmânın
 Bütün elem-zedeler haste-i perîŐânın
 Bu bir kazıyye-i muhkem²⁸ ki yoktur îmânın
 Felek girerse kef-i Nâ'îlî'ye dâmânın
 Seninle mahkeme-i Kirdgâr'a dek gideriz

109a Kalem bu işte zuhûl etti uydu İblîs'e
 Fakat hatâ da mugâyir değil nevâmîse
 Mürâca`at ne revâ Müslümân'a kıssîse
 Çıkarsa dil uzatanlar bu turfe tahmîse
 Huzûr-ı Asrî-i²⁹ Őöhret-Şi`âra dek gideriz

²⁸ Kazıyye-i muhkem mutâbakatsızlık arz ederse de Farsçada emsâli kesîrdir (Şairin notu).

²⁹ Asrî, Umûr-ı Hârîce Vekâleti mensûblarından elçilik müsteŐârî Miroğlu Cemîl Bey'dir. Şâ`ir, fâzıl bir zât-ı vefâ-kârdır. Kendisi de bu gazeli tahmîs etmiŐtir. Benimki onunkinden sonradır (Şairin notu).

KIT'A ve TARİHLER

I

107b fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün

Gece gündüz ne sıcaktan ne soğuktan yılarım
 Beklerim hâne-i yâri açılır bâbı diye
 Oyalar gönlümü bir sevgi serâbında o şûh
 Ne belâdır ki sınırlar beni sîrâbî diye

12b

II

(Diyamandi Keçeoğlu'nun İhtidâsına)

mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün

Mesîhî add edip ismen dalâl isnâdı vâhiydi
 Muhammed Kâdir evvelden hidâyetle mübâhiydi

Zamîri evc-i îmândı derûnu burc-ı Kur'ân'dı
 Hudâ sevdâsı mihriydi Muhammed aşkı mâhiydi

Nasıl mahkûm olurdu haybet ü husrân u hırmâna
 Der-i lutf-ı Celâlü'd-dîn onun ümmîd-gâhiydi

Kitâb-ı Mesnevî'den feyz alır tilmîz-i irfândı
 Gedâ-yı cân be-lebdi bâb-ı Mevlânâ penâhiydi

Sözünde "bişnev in ney çün şikâyet mî-koned" vardı
 Me'âl-i "ez-cüdâyihâ hikâyet" her dem âhiydi

Tarîkat ma'rifet şer' ü hakîkatle hurûşandı
 Ne mağlûb-ı menâhiydi ne münkâd-ı nevâhiydi

Nasıl bir İsevî andan zuhûr etmişti bilmem ki
Aceb kudret mi gâfildi aceb hilkat mi sâhiydi

Bizimdir sehv ü gaflet bunda vardı başka bir hikmet
Misâl-i Hızr idi zulmet mukadder şâh-râhiydi

Muhammed Kâdir itmiş ihtidâ derler hatâdır bu
Yazar târih ezelden mazhar-ı dîn-i ilâhiydi

ازلدن مظهر دين الهيدى (1361)

13b

III

(Cevâd Dursunoğlu'nun Meb'ûsluğuna)

fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

Müjde ver yârâna bir ân etme fevt
Erzurûm'a ey nesîm âvâze sal

Zevk bulsunlar sevinsinler müdâm
Bu haber olsun mezâk-ı câna bal

Vâdi-i ahbâba neşve hayme zen
Ey elem sen git biraz dağlarda kal

Söyle târihe yazılsın ey Kemâl
Bi'set-i Mîr Cevâd'ı îd al

بعثت مير جوادى عيد آل (1361)

(Cevâd Dursunoğlu'nun ikinci def'a meb'ûs seçilişine)

mef'ûlü mefâ'ilün fe'ülün

Nâhîde haberciler ulaşsın
Mızrâbını şevk içinde vursun

Saylav seçilince Dursunoğlu
Varsın onu sevmeyen kudursun

Fertût-ı felek akîm kalsın
Hablâ-yı emel dokuz doğursun

Yârân sevinip kalem çalışsın
Târîh-i tamâma dâm kursun

Mecliste çalındı zil umûma
Hâtif dedi kim Cevâd dursun

هاتف دیدی کم جواد دورسون (1362)

(Şerefü'd-dîn Efendi'nin Diyânet İşleri Re'îsi oluşuna)

fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün

خبری خوش بدل و سامعه چون باد بیامد
رفته بوده ست کسی که پر الم شاد بیامد

حاجب غیب زدآوازه بیاید و بکوشید
چه شرف شد بریاست که آن استاد بیامد

³⁰ شرف الدين كه اوراست بجا گفتن ابو القلم
فرد يكتاست بميدان چو هفتاد بيامد

شاطري مزده رسا گفت بتاريخ نويسان
مفتي متقي و اعلم عباد بيامد
(1361)

---

³⁰ Bu dizede vezin bozuktur.